

**Міністерство культури та інформаційної політики України
Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка**

МАКСИМЕНКО Лілія Василівна

УДК 78.461

**РЕГІОНАЛЬНІ ВИМІРИ
АКАДЕМІЧНОГО САКСОФОННОГО
МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ**

Спеціальність 17.00.03 – музичне мистецтво

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства**

Львів – 2020

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Робота виконана на кафедрі історії музики Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка Міністерства культури та інформаційної політики України.

Науковий керівник: кандидат мистецтвознавства, доцент

Беркій Ольга Володимирівна,

Львівська національна музична академія

імені М. В. Лисенка,

доцент кафедри джазу та популярної музики

(м. Львів)

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор

Самойленко Олександра Іванівна,

Одеська національна музична академія України

імені А. В. Нежданової,

завідувач кафедри історії музики

та музичної етнографії

(м. Одеса)

кандидат мистецтвознавства, доцент,

народний артист України

Мочурад Богдан Іванович,

Національний академічний український

драматичний театр імені Марії Заньковецької,

головний диригент

(м. Львів)

Захист відбудеться «25» вересня 2020 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.869.01 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства. Мала зала Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка за адресою: вул. О. Нижанківського, 5, м. Львів, 79005.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка за адресою: вул. О. Нижанківського, 5, м. Львів, 79005.

Автореферат розіслано «21» серпня 2020 року.

Вчений секретар

спеціалізованої вченої ради

доктор мистецтвознавства, доцент

О. А. Шуміліна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Стрімкий розвиток національного академічного саксофонного мистецтва зумовив необхідність осмислення українським музикознавством динаміки поступу духового виконавства на міжнародному рівні, збагачення і оновлення національного саксофонного репертуару, теоретично-методичних напрацювань в даній царині. Адже саксофонне мистецтво нашої країни перебуває у пошуку шляхів розвитку на засадах вже розвинених моделей світових виконавських шкіл. Вагомі здобутки українських виконавців, науковців, педагогів в царині саксофонного мистецтва свідчать про належний художній, дидактичний, дослідницький рівень у цій царині, що визнається авторитетними міжнародними експертами. Впровадження цього яскравого за тембром, художньо промовистого інструменту загальмувалось упередженим ставленням до нього в комуністичній ідеології як до інструменту, пов'язаного з джазом – породженням буржуазної культури. В культурній політиці СРСР саксофон був небажаним інструментом, що позначилось на його розповсюдженні в концертній та освітній практиці, в композиторській творчості.

Враховуючи історичні обставини, традиції саксофонного мистецтва в Україні сформувались протягом короткого історичного періоду – починаючи від 60-х років ХХ ст. із подальшим поширенням інструменту у всіх регіонах наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Проте за короткий час саксофон зумів успішно завоювати мистецький простір країни. Сучасне українське саксофонне мистецтво демонструє життєздатність і перспективність у концертній, педагогічній та науково-методичній царинах, характеризується зростанням виконавської майстерності, поступом системи музичної освіти, високим рівнем і якістю методичної літератури, активізацією композиторської творчості у створенні інструктивних і художніх взірців для саксофона.

Водночас недостатньо висвітленою темою, що вимагає спеціального наукового обґрунтування, є з'ясування регіональної специфіки функціонування інструменту в музичній панорамі України. Це дозволить об'єктивніше окреслити цілісний «образ інструменту» в суспільно-культурних функціях, визначити місце саксофонного мистецтва у музичній панорамі України, яка складається із своєрідних традицій регіонів з центрами у Києві, Львові, Одесі та Харкові.

В епіцентрі дослідження опиняються: знакові виконавці та педагоги, концертні, науково-дослідницькі та музично-громадські досягнення яких

вплинули на формування регіональних осередків національного саксофонного мистецтва загалом; провідні концертні та освітні інституції в регіонах, де плеаються питомі традиції, здійснюється підготовка фахівців та проводяться мистецькі акції за участі саксофона; концертно-фестивальні акції, спрямовані на популяризацію саксофона як академічного інструменту та інспірацію композиторської творчості – виконавської майстерності – поширення в музично-навчальній практиці; музичні твори для саксофона і з використанням саксофона, написані в регіональних композиторських школах.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами. Дисертація виконана згідно з планом наукових досліджень відповідно до теми № 3 «Музичне-виконавське мистецтво: теорія, історія, практика» перспективного тематичного плану науково-дослідної діяльності на 2014-2019 рр. Тему затверджено Вченою радою ЛНМА імені М. В. Лисенка (протокол № 1 від 30 серпня 2011 р.).

Мета дослідження – обґрунтувати генезу, тенденції розвитку та сучасний стан українського академічного саксофонного мистецтва з урахуванням його регіональної специфіки та в контексті світових процесів.

Поставлена мета зумовила розв'язання наступних **завдань**:

1) окреслити передумови формування та основні віхи розвитку саксофонного мистецтва України;

2) розкрити специфіку мистецької взаємодії українського саксофонного мистецтва з виконавськими та педагогічними традиціями світових виконавських шкіл;

3) обґрунтувати провідні засади українського саксофонного мистецтва в їх регіональних версіях;

4) висвітлити роль виконавської, педагогічної, науково-дослідницької діяльності провідних українських саксофоністів у розвитку саксофонного мистецтва;

5) узагальнити тенденції концертно-фестивального руху, спрямованого на популяризацію саксофона в різних регіонах України;

6) здійснити огляд саксофонного доробку регіональних композиторських шкіл України.

Об'єктом дослідження є академічне саксофонне мистецтво України та його представники.

Предметом дослідження стала специфіка саксофонного мистецтва регіонів України у єдності базових складових: виконавської, освітньої та творчо-композиторської.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від середини XIX ст. до сьогодення.

Для розв'язання викладених завдань застосовано такі **методи дослідження**:

– *порівняльно-історичний та компаративний*, внаслідок чого шляхом порівняння виявляються універсальні, національні та регіонально-специфічні процеси в царині українського духового виконавства загалом та саксофонного мистецтва зокрема;

– *персоналогічний* для з'ясування провідної ролі харизматичних особистостей у становленні регіональних осередків саксофонного мистецтва та формуванні його національної версії;

– *аналітичний і джерелознавчий* – при вивченні наукової та методичної літератури, обробці архівних і документальних матеріалів;

– *інструментознавчий* – при дослідженні конструктивних та виразових особливостей саксофона;

– *метод історичної регіоналістики* для з'ясування взаємодії соціокультурних процесів у становленні і розвитку саксофонного мистецтва в окремих регіонах;

– *комплексний* для відтворення цілісної картини розвитку українського саксофонного мистецтва.

Теоретичну базу дисертації склали:

– праці українських дослідників духової музики: В. Апатського, В. Богданова, В. Бондарчука, Р. Вовка, О. Вар'янка, Г. Григор'єва І. Гишки, В. Дзисюка, А. Карпяка, В. Качмарчика, Г. Круля, К. Мюльберга, В. Посвалюка, Ю. Рудчука, В. Слупського, Л. Сябінь, І. Якустіді;

– зарубіжних вчених: А. Алімова Е. Андрєєва, А. Баранцева, М. Беговатової, В. Березина, С. Болотіна, Н. Волкова, Б. Дікова, Ю. Должикова, К. Закса, В. Іванова, С. Кірілова, С. Левіна, Р. Маслова, Л. Михайлова, В. Парамонова, І. Пушечникова, А. Ривчуна, С. Розанова, Ю. Усова, Є. Федорова, А. Федотова, Ю. Ягудіна; Г. Ліндемана (H. Lindeman), Д. Вітвелла (D. Whitwell);

– дослідження з теорії та методики саксофонного виконавства: Д. Браславського, О. Мельника, В. Чурікова, М. Шапошникової К. Делангля (С. Delangle), Я. Делонга (J. Delong), Д. Лієбмана (D. Liebman), Ж.-М. Лондейкса (J.-M. Londeix), С. Рашера (S. Rascher), Ф. Рендала (F. Rendal) Е. Руссо (E. Rousseau), Л. Тила (L. Teal), дисертації В. Авілова, М. Беговатової, В. Іванова, С. Кириллова, М. Крупєя, Д. Максименка, М. Мимрика, А. Понькіної, школи гри на саксофоні Т. Гейда (T. Hejda), П. Геррера (P. Herrero), С. Кртїцка (S. Krticka), Л. Михайлова, О. Осійчука.

Важливим джерелом стали інтерв'ю з виконавцями та педагогами, зокрема з О. Бондарчуком, Р. Дзвінкою, М. Зімінім, С. Колесовим,

М. Мар'яшем, О. Мельником, Л. Русановою, А. Степановою, Ф. Томичем, В. Цайтцом, В. Чуріковим, М. Шапошниковою, К. Віртом (С. Wirth), Я. Делонгом (J. Delong).

Були опрацьовані праці з інструментування, оркестрування та історії оркестрових стилів Г. Берліоза, І. Барсової, Г. Благодатова, А. Веприка, Ф. Геварта, Н. Зряковського, Д. Рогаль-Левицького, А. Карса, У. Пістона, теоретичні дослідження з органології та інтерпретології Н. Гарнокурта, М. Гордійчука, Н. Горюхіної, Л. Гінзбурга, І. Зінків, В. Конен, В. Медушевського, І. Мацієвського, Є. Назайкінського, О. Катрич, О. Козаренка, К. Майбурової, К. Ржевської, М. Скребкова, О. Сокола, О. Соколова, Б. Теплова, С. Шнеерсона, Ю. Холопова, Т. Чередниченко.

У зв'язку з проблематикою музичної регіоналістики залучено праці В. Богданова, Г. Борейко, Р. Дзвінки, Т. Дзвінки, О. Кавунник, А. Кацанова, Л. Кияновської, І. Клименко, Т. Мазепи, М. Ржевської, О. Яковлева та ін.

Допомогу в дослідженні склали інтернет-ресурси, присвячені творчості та виконавству європейських й українських композиторів та виконавців.

Матеріалом дисертації слугували твори українських і зарубіжних композиторів для саксофона. Як найпоказовіші, в аспекті виявлення специфічних ознак саксофонної творчості українських композиторів, обрано твори К. Білої, П. Бриля, Г. Гаврилець, В. Камінського, З. Ковпака, О. Козаренка, Л. і Ж. Колодуб, А. Маркелової, В. Рунчака, А. Сіренко, І. Тараненка, обробок Ю. Василевича, М. Скорика та композиторів-виконавців В. Власова, Ю. Гомельської, І. Єргієва, В. Золотухіна, В. Носова, Л. Хитряк, В. Цайтца та К. Цепколенко.

Наукова новизна дисертації полягає в тому, що вона є першим в українському музикознавстві системним дослідженням національного саксофонного мистецтва в його регіональній специфіці, в якому:

Вперше:

- введено до наукового обігу нові джерельні матеріали;
- опрацьовано і узагальнено досвід роботи провідних українських саксофоністів;
- здійснено аналіз творчих взаємозв'язків саксофонного мистецтва центрального і західного регіонів України зі світовими виконавськими школами;
- висвітлено специфіку функціонування в регіонах сучасного саксофонного мистецтва у взаємодії педагогічної, виконавської, навчально-методичної, науково-теоретичної, концертно-конкурсної, композиторської складових;

Доповнено:

- аналітичні студії творів для саксофона / за участю саксофона, створені в регіональних композиторських школах;

Продовжено:

– дослідження регіональної специфіки музичної культури на прикладі поширення саксофона в різних містах України.

Теоретичне значення отриманих результатів зумовлене розробкою регіональної концепції саксофонного мистецтва в Україні, що уможливило її подальше теоретичне вивчення.

Практичне значення. Результати дослідження можуть слугувати підґрунтям наукових розробок, використані у вищих і середніх музичних закладах у курсах історії виконавства на духових інструментах, інструментознавства, історії української музики, музичної педагогіки тощо.

Особистий внесок здобувача полягає у здійсненому системному дослідженні історії зародження та розвитку академічного саксофонного мистецтва у регіональних центрах України та узагальненні рис виконавсько-педагогічної сфери і композиторської творчості центральної, західної та південно-східної частини України. Дисертація є самостійною науковою працею, наукові публікації авторки за темою дисертації є одноосібними.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні і методичні положення дисертації пройшли апробацію на засіданнях кафедр теорії музики та духових інструментів ЛНМА імені М. В. Лисенка та обговорювались на таких наукових конференціях: «Молоде музикознавство – 2011» (м. Львів, 2011, 15 грудня), «Актуальні питання духового виконавства в сучасній Україні» (м. Київ, 2012, 14 листопада), «Молоде музикознавство – 2012» (м. Львів, 2012, 17–18 грудня), «Молоді музикознавці України» (м. Київ, 2013, 3–5 січня), «Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя» (м. Рівне, 2017, 12–14 квітня), «Український джаз на перехресті культур: сучасний стан, тенденції та перспективи» (м. Львів, 2017, 1–5 грудня).

Публікації. Основні положення й висновки дослідження відображені у шести одноосібних наукових публікаціях у фахових виданнях, із них п'ять статей опубліковано у вітчизняних фахових виданнях, затверджених ДАК МОН України; одна стаття – у зарубіжному фаховому виданні.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається з анотацій (українською та англійською мовами) зі списком публікацій автора за темою дисертації, вступу, чотирьох розділів з підрозділами, висновків, списку використаних джерел та чотирьох додатків, що містять фотоматеріали, таблиці, нотні приклади, список публікацій за темою дисертації та відомості про апробацію її результатів. Загальний обсяг роботи складає 292 сторінки, з них 204 – основного тексту. Список використаних джерел містить 312 позицій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано вибір теми, її актуальність, зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження, окреслено теоретичну базу та методологію, вказано наукову новизну отриманих результатів та їх практичне значення, відомості про апробацію результатів дисертації та публікації автора.

Розділ 1. **Українське саксофонне мистецтво: історіографія та методологія дослідження** включає в себе три підрозділи, в яких обґрунтовуються витоки і засади саксофонного мистецтва.

У підрозділі 1.1 *Академічне саксофонне мистецтво як предмет дослідження: історико-аналітичний екскурс* відтворено основні віхи розвитку академічного саксофонного мистецтва від часу конструювання інструменту до сучасності. З'ясовано характерні ознаки академічного виконавства. Академічне саксофонне мистецтво протиставляється джазу та популярній музиці і відрізняється від них сферою вжитку, жанровою специфікою. Але в порівнянні з іншими інструментами симфонічного оркестру, що мають більш давню традицію, саксофон перебуває під значно помітнішим впливом джазової естетики і відповідної до неї системи виконавства. Вона проявляється, зокрема, у відмінностях постановки виконавського апарату, застосуванні відповідних сучасних виконавських прийомів, відтак джазова стилістика суттєвіше впливає також на академічну творчість та виразові можливості інтерпретації.

Сольна царина саксофонного виконавства у ХХ ст. продемонструвала протистояння між саксофоністами академічного та джазового напрямів. Відомі саксофоністи співпрацювали з композиторами, що зумовило появу у концертному репертуарі ХХ століття ряду творів на замовлення чи з посвятою виконавцям. Саксофон посів унікальне місце в оркестрових партитурах ХІХ–ХХ ст. як свіжа та колоритна темброва окраса звукової палітри. Творчість французьких романтиків (від Г. Берліоза до К. Сен-Санса) та представників новітніх стилєвих течій: імпресіоністів (К. Дебюссі, М. Равель), неокласиків (П. Гіндеміт, С. Прокоф'єв), урбаністів (Д. Мійо, А. Онеггер), сформувала образність саксофона в академічній версії.

Підрозділ 1.2 *Провідні європейські академічні саксофонні школи та їх трансформація в регіональних мистецьких середовищах України* висвітлює передумови формування академічного саксофонного мистецтва України. Вказується, що воно опирається передусім на виконавські і методичні принципи французької школи, що лежать у площині соціокультурних історичних процесів, міжнаціональних зв'язків, зумовлені особливостями

становлення і розвитку французької виконавської традиції, домінування сфери її впливу на українських теренах.

Завдяки викладачам духових інструментів Паризька консерваторія у розбудові національної духової школи стала взірцевим музично-освітнім осередком Європи. В 1857 р. там відкрито клас саксофона, який провадив сам Адольф Сакс. В ХХ ст. в Паризькій консерваторії клас саксофона відновив засновник сучасної французької академічної школи виконавства Марсель Мюль (Marcel Mule). Сучасне французьке саксофонне мистецтво представляє Клод Делангль (Claude Delangle).

У той самий час в Європі розвивалась німецька виконавська школа, становлення якої пов'язане з іменем композитора, саксофоніста Густава Бумке (Gustav Bumcke), автора першої німецької «Школи гри на саксофоні» (1926) та засновника саксофонного оркестру.

Саксофонна школа Бельгії розвивається як спадкоємиця Адольфа Сакса. У 1994 р. в країні заснована Міжнародна асоціація Адольфа Сакса і відродився Міжнародний конкурс Сакса в м. Дінані. Засновником бельгійської саксофонної школи є Франсуа Данеельс (François Daneels). Його наступником став саксофоніст і композитор Ален Крепен (Alain Crépin).

Як і у Франції, в Росії саксофон спочатку застосовувався у військових духових оркестрах. Перший клас саксофона в Росії було відкрито у Придворній півчій капелі в Петербурзі. Центральною постаттю в становленні російської школи став Лев Михайлов, який відкрив в Московській консерваторії клас академічного саксофона (в якості додаткового інструменту) та заснував перший російський квартет саксофоністів. В 1967 р. за ініціативи «матері російського саксофону» М. Шапошнікової, спец клас академічного саксофона вперше в Росії відкритий в музичному училищі ім. Гнесіних на духовому відділі, а в 1973 р. – в музично-педагогічному інституті ім. Гнесіних.

Тісні мистецькі взаємини і вплив на становлення української саксофонної школи зумовили спільні ознаки у виконавському мистецтві обох країн, зокрема: а) поєднання у виконавстві академічного та джазового стилю; б) перевага емоційно-психологічного підходу до інтерпретації твору; в) основу педагогічного складу становлять викладачі-кларнетисти, які паралельно ведуть саксофон.

Отже, кожна із розглянутих національних традицій саксофонного мистецтва має власну художньо-естетичну спрямованість, витворила освітні осередки. Їх діяльність обумовлювалась формами музичного життя країни, ролі духового інструментарію загалом та саксофона зокрема в суспільному

просторі. Відтак формувались ідеали звукоутворення, тембрової колористики, специфічних технічних прийомів, які імплементувались у «національну виконавську манеру».

Підрозділ 1.3 *Формування регіональних засад музичної культури в Україні у сфері виконавства на духових інструментах та їх персоналогічний аспект*. У цьому підрозділі постулює пріоритет регіональних засад у поєднанні з персоналогічним підходом у представленні національного саксофонного мистецтва. Адже українська спільнота, попри ментальні характеристики, світоглядні основи, що складають «національне ядро», відзначається диференційованістю умов розвитку, освітньо-наукової та культурно-мистецької інфраструктури регіонів. В багатоманітності регіональних проявів, взаємодоповнюваності духовно-мистецької мапи України і полягає її неповторність у загальноєвропейському та світовому контексті.

Роль вчителя-лідера у освітньому процесі і формуванні виконавської традиції багатогранна і вимагає для свого розуміння залучення персоналогічного методу. Відносно до музиканта – виконавця, педагога, творця – важливим елементом персоналістичної теорії є здатність творчої особистості не просто сповідувати вищі духовні цінності, але й переосмислювати професійно-творчу діяльність, місію в мистецтві як вищий вияв самореалізації.

Важливою умовою повноцінного процесу утвердження саксофонного мистецтва в національному культурному континуумі зазначено композиторську складову. В розгляді саксофонного мистецтва кожного регіону особлива увага приділяється творам місцевих авторів, виокремлюється їх специфіка.

Розділ 2. Саксофонне мистецтво центрального регіону України: столична специфіка функціонування музичних осередків присвячено інституціям і персоналіям названого регіону.

Підрозділ 2.1 *Історичні витоки та сучасний стан київського академічного саксофонного мистецтва в персоналіях, інституціях та концертно-фестивальному русі* виявляє етапи становлення та еволюції духового виконавства на території центральної України, що пов'язано із загальним процесом розвитку української культури протягом багатьох століть.

Основними осередками гри на духових інструментах в XVI–XIX ст. були: а) міські магістрати; б) військові оркестри; в) поміщицькі мастки; г) музичні товариства; д) концертні установи.

У Києві в 1868 р. при РМТ заснована музична школа, в 1883 р. реорганізована в музичне училище. Випускники Київського музичного училища увійшли до педагогічного складу Київської консерваторії. В 1934 р.

класи духових інструментів об'єднано в кафедру. В 1990 році в Національній музичній академії України ім. П. Чайковського за ініціативою Юрія Василевича відкривається клас саксофона.

Саме Юрій Василевич став центральною творчою особою, завдяки кому інструмент отримав значний імпульс в концертній і в освітній практиці, в збагаченні національного репертуару. Виняткова багатогранність діяльності Ю. Василевича в царині саксофонного мистецтва охоплює всі аспекти: концертно-виконавський – як соліста, лауреата міжнародних конкурсів і фестивалів; ансамбліста в камерних колективах, учасника престижних фестивалів у багатьох країнах; учасника та керівника-організатора квартету саксофонів; педагогічний – пройшовши всі щаблі викладацької роботи від дитячої музичної школи попри музичне училище до рівня доцента НМАУ ім. П. Чайковського; науковий – у написанні методичних розвідок; організаційний – у заснуванні в 2001 р. міжнародного конкурсу саксофоністів у Києві; композиторський – як автора обробок для саксофона творів світової класики; як виконавця, який інспірував багатьох композиторів писати твори для саксофона, як сольні, так і ансамблеві.

Гідним продовжувачем свого вчителя в утвердженні саксофонного мистецтва є відомий український саксофоніст, професор, кандидат мистецтвознавства, заслужений артист України, проректор з виховної, творчої роботи та міжнародних зв'язків НМАУ ім. П. І. Чайковського Михайло Мимрик. Вельми успішно провадить концертну, педагогічну і наукову роботу, спираючись головню на засади французької методики гри на саксофоні.

Отже, концертно-виконавська та освітня складова саксофонного мистецтва в Києві повноцінно реалізувалась в другій половині ХХ ст., досягнувши кульмінацію в період Незалежності завдяки діяльності пасіонарних особистостей, передусім Юрія Василевича та його талановитих вихованців.

У підрозділі 2.2 *Інтеграція саксофона у виконавський та освітньо-культурний процес музичних осередків Центральної України* розглянуто деякі регіональні центри та увиразнено їх роль у поширенні саксофонного мистецтва. Українська культурна традиція розсосереджена в багатьох менших осередках, які достатньо самостійні відносно до центру. Тому розглядаючи саксофонне мистецтво в регіональному вимірі, доцільно окреслити і менші осередки.

Клас академічного саксофона діє у Хмельницькому музичному училищі (від 2000 р. – ім. В. Заремби) з 1985 р. Імпульсом стало проведення у місті в 1981 р. конкурсу виконавців на духових інструментах, на якому членом журі була М. Шапошнікова. Це спонукало викладачів Хмельницького

музичного училища В. Грицишина та Л. Олійника відкрити спец клас саксофона. Особлива роль у розвитку саксофонного виконавства міста належить викладачу-методисту дитячої школи мистецтв П. Максименку. Розвиток саксофонного мистецтва у місті пов'язаний з діяльністю численних творчих колективів.

У Луцьку академічний саксофон впроваджено в навчальну практику музичного училища в другій половині ХХ ст., проте його активний розвиток припадає на початок ХХІ ст. і зумовлений плідною діяльністю О. Клейзуна.

Рівне – один з важливих осередків саксофонного мистецтва. Розвиток саксофонного виконавства пов'язаний тут із джазовою експансією 20–30-х рр. ХХ століття та появою перших джазових оркестрів. Одним із перших яскравих саксофоністів Рівненщини став випускник Варшавської консерваторії П. Шимановський. У 1979 р. клас саксофона відкрито на кафедрі духових та ударних інструментів Рівненського культурно-освітнього факультету Київського інституту культури за ініціативи Є. Самусенка, зараз його веде Р. Дзвінка.

Академічне саксофонне мистецтво Вінниччини зараз динамічно розвивається. Ключовою постаттю у популяризації інструменту став лауреат конкурсів, викладач Вінницької музичної школи № 1 Є. Попель, організатор першого в місті саксофонного фестивалю Vynnytsia Adolphe Sax Festival.

Підрозділ 2.3 *Провідні тенденції творчості київських композиторів для саксофона* присвячено огляду здобутків київських митців, починаючи з композицій періоду становлення саксофонного мистецтва в Україні – це «Українська гумореска» П. Бриля, «Українські витинанки» Л. Колодуба та його ж «Танець» в аранжуванні Ю. Василевича, «Українська сюїта» для квартету саксофонів Ж. Колодуб. До популярних ансамблевих творів відноситься і п'єса «Променад» для квартету саксофонів Б. Стронька, основана на темі української народної пісні «Десять тут була подоляночка...». Вартують згадки п'єси І. Тараненка для саксофона соло «Птах зі зламаним крилом» та «В пошуках шляху...», написані у співпраці із О. Мельником для Міжнародного конкурсу «Сельмер»-2003. Особливої уваги заслуговують переклади творів Д. Бортнянського та М. Лисенка, здійснені Ю. Василевичем.

У підрозділі також розглядаються твори В. Рунчака, у яких оригінально поєднано сучасні темброво-виразові виконавські техніки. Репертуар для інструменту композитор збагатив створивши Концерт для саксофона і камерного оркестру, п'єси «Дуелі. Квадромузика № 3» для дванадцяти або чотирнадцяти саксофонів, «Музичка для маршрутк Пекін – Київ (конса)»,

«Contra spem spero» пам'яті Лесі Українки для квартету саксофонів, «Осання» для альтового і баритонового саксофонів, ударних і фортепіано, «Нотолуденс I» для саксофона соло та ін. Загальною ознакою творів виявляється оригінальне трактування інструменту, застосування колористичних і експресивних ефектів, які можна досягнути тільки завдяки саксофонному тембру.

Аналітичні студії творчості київських композиторів для саксофона свідчать, що протягом стислого періоду українським митцям вдалось створити багатогранний національний репертуар. Він вимагає від саксофоніста не лише технічної досконалості, оперування сучасними прийомами, але й орієнтацією в художньо-естетичних засадах постмодерну та знанням національних духовних традицій, які композитори трансформують у відповідності до актуального мистецького континууму.

Розділ 3. Характерні особливості західноукраїнського саксофонного мистецтва містить три підрозділи, де розкривається творчий комплекс регіональної традиції саксофонного мистецтва.

У підрозділі 3.1 *Специфіка саксофонного мистецтва у Львові та західному регіоні України* вказується, що геополітичне розташування Львова, багатство традицій духового виконавства, тісні мистецькі взаємини з західноєвропейськими країнами, наявність двох фабрик по виготовленню духових інструментів, ще до Другої Світової війни сформували сприятливі умови для розвитку саксофонного мистецтва даного регіону. При Палаці культури залізничників «Рокс» вже у 30-х рр. діяв перший в Україні септет саксофоністів з усіма різновидами інструменту. Ще в 60-х рр. XX ст. у Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка саксофон вивчався як додатковий інструмент. Ініціатором впровадження саксофона в систему вищої музичної освіти в якості додаткового інструменту став В. Носов. В 1982 р. спец клас саксофона у Львівському музичному училищі почав провадити М. Мар'яш. Ентузіастами поширення саксофона в музично-освітній та концертній практиці протягом наступних десятиліть стали виконавці-духовики і педагоги В. Цайтц, О. Боднарчук, Я. Проців, Д. Максименко, Л. Радомський, В. Білас, Л. Максименко та багато інших.

До специфічних рис львівської традиції саксофонного виконавства та освіти належить: пріоритети західноєвропейської манери виконання, що поступово змінює переважаючу орієнтацію на московську школу; активна участь у міжнародних проектах, майстер-класах; пошук нових нетрадиційних форм організації концертів за участю саксофона; підвищена увага до початкового етапу навчання гри на саксофоні в музичних школах;

поєднання джазової і академічної манери з перевагою останньої; проведення численних міжнародних фестивалів і конкурсів.

Підрозділ 3.2 *Клас саксофона в музично-освітніх осередках регіону* містить огляд саксофонного мистецтва Прикарпаття та Закарпаття.

Саксофонне мистецтво в Івано-Франківському регіоні почало формуватися лише в останні десятиліття ХХ ст., проте швидко і успішно поширилось і отримало визнання. Сьогодні академічне саксофонне виконавство Івано-Франківська розвивається в умовах фахової середньо-спеціальної та вищої освіти на базі Івано-Франківського музичного училища імені Д. Січинського та Інституту мистецтв Прикарпатського Національного університету імені В. Стефаника і пов'язане з діяльністю П. Гундера, А. Іванчука, Я. Курільця, О. Мельника, Я. Олеськіва, В. Слюсарчука, та ін. В місті функціонує естрадний оркестр, муніципальний квартет саксофоністів та мистецьке об'єднання «Елегія» – концертно-виконавська одиниця кваліфікованих музикантів, зокрема і саксофоністів.

У музичному просторі Закарпаття саксофонне мистецтво розпочало становлення наприкінці ХХ ст. і швидкими темпами інтегрувалось в європейський мистецький простір. Цьому сприяло проведення ряду фестивалів і конкурсів молодих виконавців, зокрема міжнародного дитячо-юнацького конкурсу «Срібний дзвін», міжнародного джазового фестивалю «Пап-Джаз-Фест». Одним з провідних саксофоністів краю є педагог і концертуєчий виконавець Ф. Томич.

У підрозділі 3.3 *Жанрово-стильова різноманітність творчості львівських композиторів для саксофона* вказується, що український саксофонний репертуар містить численні твори композиторів західного регіону – як оригінальних, так і перекладів. Одним з перших написано Концертно для саксофона з оркестром В. Цайтца. В останні роки увійшов до художньої практики Концерт для альт-саксофона і камерного оркестру і Три п'єси (attassa) для альт-саксофона з камерним (струнним) оркестром молодої львівської композиторки А. Маркелової. У творчому доробку А. Сіренко є «Іспанська сюїта» для саксофона, ударних і струнного оркестру. Оригінально перевтілені карпатські ідіоми в концертній п'єсі для альт-саксофона з камерним оркестром «Мольфар» В. Камінського. Суттєвий внесок зробив у дидактичний і художній репертуар В. Носов, автор збірок етодів і п'єс для саксофона соло та з фортепіано. В дисертації розглядаються його художні опуси: «Ноктюрн» для альт-саксофона і фортепіано, «Босса-нова» для кларнета чи саксофона, цикл «Три монодії на теми ідилій Феокрита» для саксофона соло (ред. Ю. Василевича). Серед найпопулярніших п'єс

вирізняється етюд-картина «Зранку з Високого замку» для саксофона соло З. Ковпака. Численними у львівській школі є переклади. Серед них твори М. Скорика у перекладі для альт-саксофона з фортепіано – Арія з П'ятої партити (В. Цайтц), «Іспанський танець» із сюїти до драми Лесі Українки «Камінний господар» (Л. Максименко). Як приклад ансамблю саксофонів аналізується цикл «Інвенції для чотирьох мелодійних інструментів» О. Козаренка.

У формах впровадження саксофона в культурно-мистецьке життя західного регіону України помітні характерні тенденції музичної традиції краю. Зацікавленість новинками мистецької моди, зв'язок із західноєвропейськими школами, традиція етнохарактерної творчості, багатство розважальної культури суттєво вплинуло на трактування саксофона.

Розділ 4. Одеська саксофонна школа: регіональні особливості та вплив на розвиток виконавських традицій південно-східного регіону України та Криму присвячено виявленню питомих суспільно-культурних засад регіону у проекції на саксофонне мистецтво.

У підрозділі 4.1 *Етапи розвитку академічного саксофонного мистецтва в Одесі* стверджується: одеська музична культура формувалась під впливом різнонаціональних культурних традицій, що торкнулись і духового виконавства. Перші осередки навчання гри на духових інструментах закладались як приватні. Становлення професійної музичної освіти в Одесі розпочалось з музичних класів при Російському музичному товаристві. У 1897 р. ці класи реорганізовано в музичне училище. У контексті дослідження спеціально слід відзначити два взаємодоповнюючі факти: розвиток джазового виконавства за участю саксофона ще в міжвоєнному двадцятиріччі, і те, що саме в Одеській державній консерваторії ім. А. Нежданової було вперше у 1979 р. відкрито спеціальний клас саксофона. Цей курс вели викладачі кларнету, а асистентом запросили студента V курсу М. Крупея – згодом провідного українського виконавця і педагога. Окрім нього, саксофон утвердився в одеських освітніх і концертних осередках завдяки таким митцям-ентузіастам як З. Буркацький, А. Степанова та ін.

Важливими подіями в розвитку академічного саксофонного мистецтва Одеси стало проведення міжнародного конкурсу саксофоністів «Золотий саксофон Одеси» та численних концертів і майстер класів за участю провідних російських саксофоністів.

Розвиток саксофонного мистецтва в Одесі позначений тісним зв'язком з російською школою, головню завдяки навчанню провідних виконавців і педагогів (М. Крупея, А. Степанової) у М. Шапошникової; в останній

період – активізацією зв'язків з західними школами, передусім із французькою та бельгійською.

Підрозділ 4.2 *Інтеграція саксофона в освітньо-культурний процес Південно-Східної України та Криму* розглядає саксофонне мистецтво Харкова, Дніпра і Симферополя.

З кінця XIX ст. у Харкові йде активний процес становлення професійної музичної освіти: у 1871 р. відкрито музичні класи при РМТ, у 1883 р. – музичне училище, педагогічний склад якого утворили випускники російських та європейських навчальних закладів. Клас саксофона, подібно до інших музичних закладів України, сформувався тут значно пізніше, першими викладачами були кларнетисти та флейтисти. Найавторитетнішим фахівцем сьогодні є В. Чуриков, що веде клас саксофона в Харківському національному університеті мистецтв ім. І. Котляревського. Харків демонструє яскраву тенденцію до розвитку джазового напрямку, що зараз випереджає академічне саксофонне мистецтво регіону. Один із провідних саксофоністів Харкова – Дмитро Александров – здобув популярність саме у сфері джазової і естрадної музики.

У Дніпрі клас саксофона впроваджено в навчальні програми Дніпропетровського музичного училища в 1989 р. завдяки ініціативі О. Грузіна. Сьогодні він продовжує викладати саксофон у Дніпропетровській академії музики, окрім того є засновником квартету саксофоністів, організатором щорічного конкурсу-фестивалю «Дніпровські сурми».

У Криму основним осередком саксофонного мистецтва від 1961 р. стало Сімферопольське музичне училище ім. П. Чайковського, та поруч з тим високий рівень підготовки саксофоністів демонстрували музичні школи, в яких працювали такі визначні сучасні виконавці й педагоги як Л. Русанова, О. Петухова та ін.

У підрозділі 4.3 *Трактування саксофона у творчості одеських і харківських митців* здійснено огляд найяскравіших артефактів для саксофона регіональної композиторської школи. Вказується, що розмаїтість художніх інтересів, багатонаціональний склад одеського культурно-музичного середовища, специфічні «одеські» форми популярної музики вплинули на трактування саксофона. Зразки академічної творчості для саксофона з'являються в одеських композиторів відносно пізно. Одним з перших в 1970-ті роки створив дві п'єси «Настрої»: («Споглядання», «Роздратування») для саксофона-альта і фортепіано метр одеської школи О. Красотов. Музику для саксофона (нерідко переклади з баяну) пише і В. Власов, у творчості якого поєднується академічна і популярна складові.

Наступне покоління одеських композиторів часто і охоче звертаються до тембру саксофона в різних комбінаціях, надаючи йому оригінального символічного трактування. Серед них передусім слід згадати К. Цепколенко, Ю. Гомельську, І. Єрґієва, Л. Самодаєву, В. Ніколаєва. Загалом можна відзначити експериментальну театралізовано-символічну тенденцію камерно-інструментальної творчості сучасних одеських композиторів, в яку природно вписується новий погляд на образно-змістовні можливості саксофонного тембру. У пошуках нових виразових можливостей саксофона представники одеської школи використовують багатство музично-культурних традицій, що історично склались в місті, та індивідуально переосмислюють їх, проявляючи винахідливість у пошуку символічних вербальних програм чи вказівок на жанрові мікси. У підрозділі оглядаються твори К. Цепколенко, Ю. Гомельської, Л. Самодаєвої, аналізується п'єса В. Власова «Одеське подвір'я», концертна п'єса «Українська казка» І. Єрґієва для саксофона та акордеона, та Концерт-поема для альт-саксофона з естрадно-симфонічним оркестром харківського митця В. Золотухіна, п'єса «Rag-прогулянка» для квартету саксофонів кримської композиторки Лариси Хитряк.

У **Висновках** підсумовуються основні результати проведеного дослідження.

1. Проведений історичний огляд дав можливість узагальнити передумови формування та основні етапи розвитку академічного саксофонного мистецтва загалом. Водночас актуальний етап розвитку саксофонного мистецтва синтезує надбання різних національних шкіл і професійних осередків. Стрімкі темпи еволюції образно-виконавських можливостей гри на саксофоні вимагають нового підходу у виконавстві і педагогіці. Інтерпретація сучасної музики неможлива без застосування нових виразових ефектів і технічних прийомів, що пов'язані як з артикуляційними так і з аплікатурними особливостями, що становлять компетенцію лише відповідно підготованих фахівців-саксофоністів.

2. Простеження специфіки мистецької взаємодії українського саксофонного мистецтва з виконавськими та педагогічними традиціями світових виконавських шкіл показало, що західний та центральний регіони зазнали суттєвого впливу французької, бельгійської, німецької саксофонної школи, а південно-східний – російської. Проаналізувавши структуру загального поняття «саксофонного мистецтва» і більш конкретного поняття «українського саксофонного мистецтва» у єдності всіх трьох основних складових (музичного виконавства, музичної освіти, композиторської творчості), можна сказати, що сьогодні саксофонний сегмент національної інструментальної культури знаходиться на етапі формування. Поступово, синтезуючи

і трансформуючи вплив різних європейських шкіл та російської школи, українське саксофонне мистецтво вже отримало цілісність, укладає єдину професійну основу. Вже відчутна «націоналізація» саксофонного репертуару, що з кожним роком поповнюється новими творами як для саксофона соло, так і для ансамблів та симфонічних полотен. Здобутки виконавців на міжнародних конкурсах є свідченням належної професійної підготовки молодих музикантів у класі саксофона. Важливим завданням сучасних фахівців стає подолання розмежованості індивідуальних виконавсько-педагогічних шкіл і використання здобутків провідних професійних осередків, що дозволять усунути розбіжності в методах пошуку оптимального саксофонного звуку (академічного, джазового, естрадного). Гостро назріла потреба розгалуженої системи методичних розробок виконавських та педагогічних проблем та появи наукової літератури в цій галузі. В полі зору музикознавців опиняються передусім питання виконавської майстерності саксофоніста, репертуару для саксофона ХХ ст., української камерно-інструментальної музики за участю саксофона, методичних основ навчання. Тож існує гостра потреба в нових дослідженнях задля коригування проблем навчання і виконавства на саксофоні, для визначення національних пріоритетів саксофонного мистецтва.

3. Концертно-виконавська та освітня складова саксофонного мистецтва повноцінно реалізувалась в другій половині ХХ ст., досягнувши кульмінацію в період Незалежності. Провідні засади українського саксофонного мистецтва в їх специфічних регіональних версіях сформувались відповідно до моделей саксофонного мистецтва, на які орієнтувались українські музиканти. Можемо виділити кілька основних: по-перше, це вплив російської школи, головню її найвідомішої представниці М. Шапошникової (характер звучання інструменту, використання широкого вібрато, основна увага на техніку пальців, масштабність фразування, глибока емоційність тощо); по-друге – орієнтир на європейські традиції, у першу чергу на французьку та, дещо менше, – на німецьку школу (загострена увага до всіх аспектів постановки виконавського апарату, свобода звуку у всіх регістрах, використання новітніх виконавських прийомів, розширення діапазону інструменту шляхом використання регістру альтіссімо, відчуття стилю, точність у прочитанні штрихів); по-третє – національні риси (яскрава звукозображальність, великий діапазон динамічних градацій, що запрограмований у композиторській творчості, пластичність виконавської манери задля адаптації в різноманітних пластах композиторської фантазії та жанрах фольк, джаз, неокласицизм та ін.).

4. Роль провідних українських саксофоністів у розвитку саксофонного мистецтва висвітлено крізь призму їх виконавської, педагогічної, науково-дослідницької діяльності. Особлива увага приділяється діяльності пасіонарних особистостей у саксофонному мистецтві, у Києві передусім Ю. Василевича та його вихованців. Виокремлюються, згідно з персонологічним методом, провідні діячі – педагоги і виконавці на саксофоні у інших центрах регіону: у Рівному – Є. Самусенко та Р. Дзвінка, у Хмельницькому – П. Максименко, у Луцьку – О. Клейзун, у Вінниці – Є. Попель.

Подібним чином розкрито діяльність інших осередків. У Львові розглядаються досягнення метрів духової школи В. Цайтца, В. Носова, М. Мар'яша, а також О. Боднарчука, Л. Радомського, Д. Максименка та ін. В інших центрах західного регіону успішний розвиток саксофона забезпечують О. Мельник в Івано-Франківську, Ф. Томич – в Закарпатті.

У південно-східному регіоні акцент ставиться на історичній специфіці розвитку одеської школи, в якій взаємодіють дві сфери саксофонного мистецтва – академічна і джазова. Вказується на питому естрадну традицію міжвоєнного двадцятиріччя, наголошується значення Одеської державної консерваторії ім. А. Нежданової, де вперше в 1979 р. був відкритий клас саксофона, розглядаються виконавські та педагогічні досягнення М. Крупея, З. Буркацького, А. Степанової. Відзначається значний резонанс міжнародного конкурсу саксофоністів «Золотий саксофон Одеси».

5. Аналіз діяльності видатних особистостей дав можливість виокремити тенденції концертно-фестивального руху в регіонах, спрямованого на популяризацію саксофона в Україні. Вказується на проведення різноманітних концертно-виконавських та конкурсних акцій у столиці та менших містах, що служать доказом зростаючої популярності інструменту.

6. Проведено огляд розмаїтого за жанрами і стилевими тенденціями саксофонного репертуару, створеного композиторами в різних регіонах, доповнено аналітичні студії з українського саксофонного репертуару. Особлива увага приділяється творчості К. Білої, П. Бриля, Г. Гаврилець, Л. і Ж. Колодуб, В. Рунчака, І. Тараненка, обробок Ю. Василевича у київській школі, З. Ковпака, О. Козаренка, В. Камінського, А. Маркелової, М. Скорика, А. Сіренко та композиторів-виконавців В. Носова та В. Цайтца – у львівській, В. Власова, Ю. Гомельської, І. Єргієва, В. Золотухіна, Л. Хитряк, К. Цепколенко – у південно-східному регіоні.

Отже, проведений системний аналіз всіх головних складових саксофонного мистецтва, яке розглядається на прикладі регіональних центрів з їх особливими традиціями, свідчить про інтенсивність розвитку і значні подальші перспективи цього інструменту в національній культурі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України та наукових виданнях інших держав

1. Максименко Л. Французька саксофонна школа: дискурс розвитку та сучасний стан. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка*. Серія: *Мистецтвознавство*. 2012. № 1. С. 59–65.
2. Максименко Л. Російська саксофонна школа: особливості розвитку та проекція на становлення української школи виконавства. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка*. Серія: *Мистецтвознавство*. 2012. № 2. С. 83–88.
3. Максименко Л. Інтеграція саксофона в музичну культуру Львівщини. *Науковий вісник НМАУ П. І. Чайковського*. *Актуальні питання духового виконавства в сучасній Україні*. 2013. Вип. 100. С. 146–158.
4. Максименко Л. Творчий портрет Олександра Мельника в контексті розвитку саксофонного мистецтва України. *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка*. Серія: *Мистецтвознавство*. 2013. № 2. С. 23–29.
5. Максименко Л. Специфика современных приемов игры на саксофоне (на примере саксофонного творчества украинского композитора В. Рунчака). *Музыкальный интернет-журнал Израиль XXI*. 2015. № 52. URL: <https://web.archive.org/web/20161001195230/http://21israel-music.com/>
6. Максименко Л. Фундаментальні основи виконавського процесу музиканта-саксофоніста: теорія та практичні рекомендації автора. *Історія становлення та перспективи розвитку духової музики в контексті національної культури України та зарубіжжя* : збірник наукових праць. Рівне : РДГУ, 2017. Вип. IX. С. 192–198.

АНОТАЦІЯ

Максименко Лілія Василівна. Регіональні виміри академічного саксофонного мистецтва України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства (доктора філософії) за спеціальністю 17.00.03 «Музичне мистецтво» – Львівська національна музична академія імені М. В. Лисенка. Міністерство культури та інформаційної політики України. – Львів, 2020.

Дисертаційне дослідження присвячене виявленню регіональної специфіки функціонування саксофона в сучасній музичній панорамі України. Окреслено передумови формування та основні віхи розвитку саксофонного мистецтва. Розкрито специфіку мистецької взаємодії українського саксо-

фонного мистецтва з виконавськими та педагогічними традиціями світових виконавських шкіл. Обґрунтовано провідні засади українського саксофонного мистецтва в їх специфічних регіональних версіях. Висвітлено роль провідних українських саксофоністів у розвитку саксофонного мистецтва крізь призму їх виконавської, педагогічної, науково-дослідницької діяльності. Особлива увага приділяється діяльності пасіонарних особистостей у саксофонному мистецтві та їх участі у проведенні різноманітних концертно-виконавських та конкурсних акцій у столиці та менших містах, що служать доказом зростаючої популярності інструменту. Здійснено огляд розмаїтого за жанрами і стильовими тенденціями саксофонного репертуару, створеного українськими композиторами. Проведений системний аналіз всіх головних складових саксофонного мистецтва, яке розглядається на прикладі регіональних центрів з їх особливими традиціями, свідчить про інтенсивність розвитку і значні подальші перспективи цього інструменту в національній культурі.

Ключові слова: саксофон, регіональна специфіка, концертно-виконавська діяльність, музична освіта, творчість українських композиторів для саксофона.

ANNOTATION

Maksymenko Liliia. Regional dimensions of academic saxophone art in Ukraine. – Qualifying scientific work as a copyrighted manuscript.

Thesis for Candidate degree in Arts. Specialty 17.00.03 – Musical Art. – M. V. Lysenko Lviv National Music Academy, Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine. – Lviv, 2020.

The dissertation research is devoted to the identification of regional specifics of the saxophone functioning in the modern musical panorama of Ukraine. The prerequisites for the formation and main milestones in the development of saxophone art are defined. The article reveals the specifics of the artistic interaction of Ukrainian saxophone art with the performing and pedagogical traditions of world performing schools. The historical review made it possible to summarize the key milestones in the development of academic saxophone art. At the same time, the current stage of development of saxophone art synthesizes the achievements of various national schools and professional cells. The leading principles of Ukrainian saxophone art in their specific regional versions are substantiated. It is indicated that the concert-performing and educational component of the saxophone art was fully realized in the second half of the twentieth century, culminating in the period of Independence. The article highlights the role of leading Ukrainian saxophonists in the development of saxophone art

through the prism of their performing, teaching, research activities, and assess the achievements of the younger generation.

The main models of saxophone art that Ukrainian musicians are guided by are highlighted. we can distinguish several main ones: first, it is the influence of the Russian school, mainly its most famous representative, M. Shaposhnikova (the character of the instrument, the focus on the finger technique, the phrasing magnitude, deep emotions); secondly, the reference to the European tradition, primarily French and a few less German school (sharpened attention to all aspects of production for the performing apparatus, the freedom of sound in all registers, the use of new performing techniques, sense of style, accuracy in the reading of the strokes); third, the national character (bright sound-visualization, large scale dynamic gradations that are programmed in the composers' creativity, flexibility performing manner for adaptation to different layers of compositional imagination and the genres of folk, jazz, neo-classical, etc.)

Special attention is paid to the activities of passionate individuals in the saxophone art. Based on the analysis of the activities of outstanding personalities, the trends of the concert and festival movement in the regions aimed at popularizing the saxophone in Ukraine are summarized. It is pointed out that various concert and performance events and competitions are held in the capital and major cities, which serve as proof of the growing popularity of the instrument. The review of the saxophone repertoire, which is diverse in genres and style trends, created by composers in different regions. A comprehensive analysis of all the main components of the saxophone art, which is considered on the example of regional centers with their special traditions, indicates the intensity of development and significant future prospects of this instrument in the national culture.

Keyword: saxophone, regional specifics, concert and performing activities, musical education, creativity of Ukrainian composers for saxophone.

Підписано до друку 17.08.2020.
Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 1,3.
Наклад 100 прим. Зам. № 145.

Видавець і виготовлювач – ФОП Тетюк Т. В.
Свідоцтво серія ЛВ № 80 від 11.09.2013 р.
м. Львів, пр. Червоної Калини, 115
тел.: (097) 178-8488